

वार्ड नं. ३, ठाँटी

ऐतिहासिक दृष्टिकोणले यस वडाको आफ्नै खालको विशेषता रहेको छ । यो वडा जिल्लाको सदरमुकाम मंगलसेनबाट १४ कोष टाढा उत्तरमा अवस्थित छ । उक्त वडा नेपालको एकिकरण अघि शाहवंशीय शासकहरु मध्येका बिम्कोटे राजाको शासन व्यवस्था भित्र रहेको थियो । राणा कालमा सम्पन्न जनगणना १९६८ साल पश्चात अछाम जिल्लालाई विभिन्न दराहरुमा विभाजन गर्ने क्रममा हालको षोडशा, ठाँटी, कुस्कोट, बिन्धेवासिनी, हात्तीकोट, नन्देगडा र नवाठाना क्षेत्रलाई पन्ध्रबिस दरा भनिन्थ्यो ।

पञ्चायतको कालको राजनीतिक परिवेशमा तत्कालिन बिम्कोटे राजाहरुको क्रिडास्थल र समग्र जिल्लाको हिसावले पिछडिएको तत्कालिन १५- २० क्षेत्र अर्भै ठाँटी भनेपछि जनता सोभा, ठाँउ विकट भन्ने अर्थबाट बुझ्ने गरिन्थ्यो । विगतमा ठाँटी वर्तमानमा रहेको भौगोलिक वनावट भन्दा ठूलो रहेको बुझिन्छ । ठूलो वडा तर साधन श्रोतको अभावका कारण यस वडाले विकास निर्माणको हकमा धेरै उपलब्धि हाँसिल गर्न सकेको देखिदैन । विकास निर्माणका पूर्वाधारहरुको अभावमा जनस्तर, चेतनाकोस्तर, शिक्षा, स्वास्थ्य सबै विषयहरु प्रभावित हुने गर्दछन । विकासको बाधकका रुपमा रहेको प्रमुख कारण भने तत्कालिन राज्य सत्ता अर्भै सामन्तवाद र भुरे टाकुरेराजाहरु भएको जननिश्कर्ष देखिन्छ । आफू अनुकूल उपयोग गर्ने तथा सत्ता प्राप्त पछिमा स्वार्थशिद्ध पश्चात्त जनतालाई चिन्न छोडनु पञ्चायती प्रवृत्ति थियो । जिल्ला सदरमुकामबाट १४ कोषको दूरीमा रहेको यस वडामा सरकारी सेवा प्रवाहमा भने समस्या समस्या देखिएको छ ।

सोभा साभा जनता जसलाई अनुकूलतामा उपयोग गर्न सकिने राजनीतिक विश्लेषणका आधारमा त्यस ठाँउको मूल्याङ्कन गरिने चलन लामो समयसम्म कायम रहेको थियो । यस वडाका जनतालाई राजनीतिक मितेरी लगाई आफु अनुकूल बनाई प्रभावमा राखि राख्न विकास भन्दा पनि टाउकेहरुसंगको मिलोमतोलाई बढि महत्व दिईन्थ्यो । पुरानो **दर्वा पञ्चायत** लाई २०३७ सालको जनमत संग्रह पछिको सम्पन्न २०३८ सालको आम निर्वाचन पछि अछाम जिल्लालाई ७५ गाउँ पञ्चायतमा विभाजन गरियो । सरकारी नीति अनुसार **दर्वा पञ्चायत** २०३९ सालमा हालको ऋषिदह अलग भएपछि गठित उक्त गाउँ पञ्चायतको नाम **दर्वा र वगुडको शिरानीमा रहेको सम्म परेका (गडाहरु) आलिहरु जस्तै: ठाँट परेका अर्थात ठाँटएका भन्ने शब्दबाट विकास हुदै** उक्त गाउँपञ्चायतको नाम हालको **ठाँटी** रहन गएको हो ।

२०४६ को जनआन्दोलन पश्चात्त दमन, थिचोमिचो, निरंकुशता, तथा खोले टाकुरे सामन्तहरुको पञ्जाबाट मुक्त भएपछि विगतको राजनीतिक अवस्थाको समिक्षा गर्दै अघि बढेको देखिन्छ । २०४९ र २०५४ मा यहाँ एमाले उम्मेदवारहरु विजयी बनेका देखिन्छ । केही वडाहरु कांग्रेस, अधिकांश वडाहरु एमाले उम्मेदवारहरु विजयी बनेको देखिन्छ । २०६२/०६३ को परिवर्तन पछि भने उक्त गाविसबाट समेत सामन्तवादको उन्मुलन भएको देखिन्छ । २०५४ सम्पन्न स्थानीय निकाय निर्वाचनमा नेकपा (एमाले) कार्यकर्ता केशर बुढा गाविस अध्यक्ष तथा सोही गाविस निवासि हेमराज शाह ईलाका सदस्य (ईलाका नं. ४ सदस्य) मा एमालेको तर्फबाट विजयी भएका थिए ।

अर्भै २०६२/०६३ को जनआन्दोलन पछि जनतामा राजनीतिक चेतनाकोस्तर माथि उठेको छ । गाविसमा नेकपा (यहाँ नेकपा र नेपाली कांग्रेस क्रमश सक्रिय देखिन्छन तापनि केहि पार्टीहरुले अर्भै पनि जिल्लास्तरमा प्रतिनिधित्व गर्ने नेतृत्वको विकास गर्न सकिरहेको देखिदैन ।

यस वडा हाल मेल्लेख गाउँपालिका वार्ड नं. ३ मा अवस्थित छ । २०७४ अषाढ १४ गते सम्पन्न (भ्रण्डै १५ बर्ष पछि सम्पन्न) स्थानीय तह निर्वाचनमा यस वडाबाट तत्कालिन नेकपा (एमाले) तथा वर्तमान नेकपाका सदस्य केशर बहादुर शाह अन्य चार सदस्य सहित निर्वाचित भएका थिए । साथै यहि वडा निवासी नरेन्द्र नेपालि तत्कालिन नेकपा (एमाले) तथा हालको नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीको तर्फबाट गाउँ कार्यपालिका सदस्य उक्त पार्टीबाट समेत रहेका छन ।

सामाजिक आन्दोलनमा समेत यस वडा सक्रिय रहेको देखिन्छ । चाहे खुला दिशामुक्त वडाको सन्दर्भ होस वा पूर्ण खोपयुक्त, छाउपडि मुक्त, धुवा रहित, मदिरा मुक्त, जातीय विभेद रहित वडा घोषणा तथा पूर्ण साक्षर वडाको घोषणा होस महिला तथा पुरुषहरुको वा युवा, विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी, सामाजिक कार्यकर्ता सबै सक्रिय सहभागिता रहने गरेको छ । सरकारी सेवा सुविधाको प्राप्तिका लागि सदरमुकाम प्राय मंगलसेन जानुपर्ने बाध्यता विद्यमान छ । नुन बोकेर खानु पर्ने यात्राका दिनहरुको समाप्ति भएको छ । यस क्षेत्रको प्रतिनिधि तथा ईलाका नं. ४ का राजनीतिक कार्यकर्ताको सक्रियतामा सडक यातायातकालागि राष्ट्रिय योजना आयोगले मष्टामाण्डौ हुदै त्तिकोट, कुस्कोट- ठाँटी ऋषिदह सम्मको पर्यटन मार्ग (मालिका, नन्दामाता पर्यटकीयस्थल केन्द्रित) सडकको निर्माण भईरहेको छ । यसै क्षेत्रको एमाले नेता कृष्णप्रसाद जैशी जिविसको सभापति हुदा निर्माण गरिएको २० वर्षे **जिल्ला सडक गुरु योजना (DTMP)** को मापदण्डमा दिगोपनाका लागि उक्त सडकलाई पनि समावेश गरी पर्यटकीय महत्वको बनाउने उद्देश्यले काम थालिएको छ र वाजुराको रिठा वजारबाट अन्तरजिल्ला सडकको काम यस क्षेत्रका अगुवाहरुको पहलमा सुरु भएको छ ।

संचारका लागि गाविसको हरेक क्षेत्रमा मोवाइल नेटवर्कले काम गरिरहेको छ तापनि आफ्नो वडामामा भने टावरको निर्माण हुन सकेको छैन, प्रयास जारी छ। भने स्वास्थ्य सेवा मातृ तथा बाल मृत्युदरमा कमी ल्याउन सरकारी योजना अनुसार स्वास्थ्य चौकी र गाविसले आफ्नो पहलमा Birth in Center को स्थापना गरी सेवा प्रवाह भईरहेको छ। दर्वा क्षेत्रको लागि समेत Birth in Center को स्थापना गरी सेवा प्रवाह प्रयास भैरहेको छ। शान्ति सुरक्षाको लागि तत्कालिन एमाले नेता (हाल नेकपा स्थायि कमिटी सदस्य) भीम रावल गृह मन्त्रि हुदा यहाँ ईलाकास्तरको चौकी स्थापना गरिएको छ। तत्कालिन सभाषद् शेरबहादुर कुँवर तथा जिविसका पूर्व सभापति कृष्णप्रसाद जैशी, हिरण्ड भट्टराई, हेमराज शाह, गोकुल शाह, केशर बुढा, भंकर शाह आदिको सक्रियतामा SLC बोर्ड, स्थापना, उच्च शिक्षा (+२) कक्षा १२ कक्षासम्मका लागि स्थानीय पिपलचौर माविमा पठनपाठन भईरहेको छ। यहाँ २वटा माध्यामि विद्यालयहरु मध्ये अर्को पिपलसेन मावि दर्वामा रहेको छ। यस बाहेक थप शिक्षा प्राप्त गर्न छिमेकी मेल्लेख तथा बाजुरा वा अन्यत्र जानु पर्ने बाध्यता यथावत छ। यस वडाको पूर्वमा ऋषिदह १ पश्चिममा कुस्कोट, तथा केहि भाग विन्धेवासिनी, उत्तरमा बाजुरा र दक्षिणमा शोडपादेवी पर्दछन्।

२ भौगोलिक स्वरुप तथा भू- उपयोग

भू- वनोट (Geographical Structure): यस ३ नं. वडा ठाँटी मेल्लेख गाउँपालिकाबाट उत्तरमा जिल्ला सदरमुकाम मंगलसेनबाट १४ कोष टाढा पर्दछ। ३ नं. वडा ठाँटीको पूर्वमा बाजुरा र ऋषिदह, पश्चिममा वार्ड नं. ४ कुस्कोट, उत्तरमा बाजुरा र दक्षिणमा वार्ड नं.६ शोडपादेवी पर्दछन्। यस वडा समुन्द्र सतह देखी जम्मा १४५८ मिटर उचाईमा मात्र अवस्थित भएको हुदा यस गाउँपालिकाका केही वडाको तुलनामा यहाँको हावापानीमा विविधता भेटिन्छ। वडाको अधिकतमक उचाई २४४० र न्यूनतम ९६० मिटर भएको हुदा वडामा मिश्रित खालको हावापानी पाईन्छ। उत्तरमा बग्ने बुढिगंगा अधिकतम ८४० मिटरबाट बग्ने गर्दछ।

59	29.29124602	81.337175	1573.463257	2018-06-27T04:14:34Z	074	Darba Village_3
60	29.29108601	81.33743702	1564.34436	2018-06-27T04:15:38Z	075	Water Supply
61	29.29153101	81.33801302	1552.42981	2018-06-27T04:18:25Z	076	Bhawanthan
62	29.29253499	81.34118498	1400.374023	2018-06-27T05:05:47Z	077	Khatikhet Darba
63	29.29265401	81.34138699	1385.816772	2018-06-27T05:07:43Z	078	Water Supply
64	29.292781	81.34237404	1361.354492	2018-06-27T05:10:40Z	079	Kasegad Bridge
65	29.29291997	81.34234898	1347.993286	2018-06-27T05:13:23Z	080	Hydro Power Thanti
66	29.29651002	81.33735697	1449.319336	2018-06-27T05:36:23Z	081	Pipalsen HS Darba
67	29.298792	81.32967504	1468.097534	2018-06-27T05:54:11Z	082	Chisapani Bazar
68	29.30682898	81.32638598	1439.317993	2018-06-27T06:16:51Z	083	Surjakatte Water Supply
69	29.31212601	81.31277704	1370.943726	2018-06-27T06:48:42Z	084	Ddewalbasti Baguda
70	29.312124	81.31291802	1379.498413	2018-06-27T06:50:20Z	085	Water Supply
71	29.31086202	81.31360902	1424.235718	2018-06-27T06:57:14Z	086	Rawal Tole_Baguda
72	29.31056698	81.31335597	1425.078369	2018-06-27T06:59:04Z	087	Water Supply
73	29.31004596	81.31258199	1422.031006	2018-06-27T07:02:03Z	088	Durgadevi Temple
74	29.30987497	81.31139402	1391.48999	2018-06-27T07:06:20Z	089	Nawadurga Basic School
75	29.31357499	81.31286203	1448.525024	2018-06-27T07:14:56Z	090	Ward Office
76	29.314424	81.312714	1332.757812	2018-06-27T07:17:13Z	091	HP_3
77	29.31523201	81.31265701	1311.688599	2018-06-27T07:19:36Z	092	Ilaka Police Post
78	29.31533201	81.31259699	1316.381836	2018-06-27T07:20:21Z	093	Pipalchaur HS
79	29.31536503	81.31258903	1314.086548	2018-06-27T07:21:03Z	094	Water Supply
80	29.31823801	81.31299497	1185.817139	2018-06-27T07:35:11Z	095	Baguda Village
81	29.31820096	81.31292397	1189.326172	2018-06-27T07:36:19Z	096	Water Supply
82	29.317834	81.31229499	1190.815552	2018-06-27T07:38:02Z	097	Bhagawati Temple
83	29.31756897	81.31197799	1184.696533	2018-06-27T07:39:53Z	098	Gaughar Clinick_Baguda
84	29.31509203	81.30932202	1182.906494	2018-06-27T07:46:47Z	099	Kolegaun

यस वडा भू-गोलको दृष्टि कोणले सानै देखिएतापनि भौगोलिक विभाजन दर्वा- बगुडा भनेर छुटिएको देखिन्छ । करिब १:३० घण्टाको दूरीमा यि दुई गाँउहरूको रहेका छन् । साविक वडा नं. १-५ सम्म बगुडा तथा ६- ९ सम्म दर्वा गाँउमा यस वडाका वडाहरूको अवस्थिति छ । जङ्गलको अत्याधिक भाग वडाको दक्षिणी क्षेत्रमा पर्दछ । दक्षिणको घना जङ्गल र उचाईका आधारमा वडाका दर्वामा पानीको अत्याधिक श्रोत उपलब्ध छन् भने सा बगुडाको ४ वडाहरूमा यसको तुलनामा पानिको श्रोतहरू कम भेटिन्छन् । खेत रोप्ने प्रयोजनमा स्थानीय खोला, मुहान तथा कासागाड सहयोगी देखिन्छन् । उत्तरमा बग्ने काँसागाड नदि ऋषिदह, छिमेकी जिल्ला बाजुरा र ठाँटी वडामा स्थानीय जनतालाई उज्यालो प्रदान गर्न सहयोगी बनेको छ । ठाँटी वडामा करिब ४५ किलो वाट क्षमता वरावरको विद्युत (Micro Hydro) सञ्चालनमा रहेको छ । उत्तरी सिमानामा पर्ने बुढिगंगा नदीलाई राष्ट्रिय गौरवको योजनामा समावेश गराई कृवेत र साउदी कोषबाट निर्माण हुने गरी यस क्षेत्रको नेतृत्व, निवर्तमान सभाषद् माननीय शेरबहादुर कुँवर र पूर्व गृह मन्त्रि तथा एमाले केन्द्रिय सदस्य भीम रावल, पूर्व जिविस सभापति कृष्णप्रसाद जैशी सहित स्थानीयको सक्रियतामा २० मेगावाट क्षमताको विद्युत उत्पादन कार्य शुरु प्रकृत्यामा छ जुन ठाँटी वडाको नजिकै पर्दछ ।

समुन्द्रि सतहको उचाईको बढ्दो क्रमले मानवीय सभ्यतामा समेत फरक र जिवनशैलीमा भिन्नता संस्कृतिमा विविधता ल्याउने गर्दछ । यस वडामा उपलब्ध हुने सेवा र सुविधा तथा राज्यको पहुँच भन्दा टाढा नभएतापनि श्रोत विभाजनमा भने सदरमुकाम वरीपरि फरक र सौतेनी व्यवहार गरेको अनुभूती कतिपय सन्दर्भमा छथभन्दा हकमा को हावापानी, संस्कृति, पराम्परा, रहन सहन, लवाई खवाई तथा दैनिक क्रियाकलापहरू । ईलाका नं. ४ का अन्यस वडाहरूको यस वडाको हावापानी निकै फरक छ । अन्य ५ वडामा पाईने वनजंगल यस वडामा उपलब्ध हुन्छ । दक्षिमा घना जंगल र जसबाट प्रयाप्त दाउरा, स्याउला, घाँस तथा कुकाठ उपलब्ध हुन्छ भने उत्तरमा भने साल तथा गर्मीमा पाईने वनपैदावरको उपलब्धता भेटिन्छ । भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) का आधारमा ठाँटी वडाको भूगोललाई केलाउदा यहाँ Level Terraces in Hill Slope Cultivation, Grasslands and Shrubs गरी तीन भागमा बाँडिएको देखिन्छ, । उक्त वडाको भू- गोल धान तथा गहुँ, मकै, कोदो, तोरी, जौ, आलु आदि उत्पादनका लागि महत्वपूर्ण मानिन्छ । वडा तरकारी, माछा, दहि, काफल, तिर्खुला, ऐसेलु आदीको लागि प्रख्यात मानिन्छ ।

यस वडामा शाह, बुढा, रावल, विष्ट, कामी जातीको बाहुल्यता छ । बुढा र शाह जाती अरु जातीहरूको तुलनामा बढी छन् तापनि वडामा रहेका सबै जातजातीहरू मिलेर साभा कामको लागि जेटछन्, सबै मिलेर सार्वजनिक समस्याहरूको समाधानका लागि पहल गर्दै गर्दछन् । सांस्कृति जाती पिच्छे फरक हुने भएतापनि परम्परागत मनाईदै आएका स्थानीय चाँडपर्वहरूमा सबैको सहभागिता रहन्छ । आ-आफना कुलदेउताको पुजा गर्दछन् । वेतालमाण्डौं, मैठामाडु (मषमाण्डौं), दर्गा मन्दिर, भुलदेउ, डेडेखापर आदि यहाँका मुख्या देवी देउता हुन ।

वडाको उचाईका कारण यस वडामा दुई खाले हावापानीको उपलब्धता देखिन्छ ।

१. **उष्ण मौसमी हावापानी:**समुन्द्री सतहदेखी १२०० मिटर सम्मको उचाईमा उपलब्ध हुने हावापानी यस वडामा उपलब्ध । कम उचाईका कारण गिष्मऋतुमा यहाँको तापक्रम 30° से. भन्दा बढी हुने गर्दछ भने हिउदमा 20° सेन्टीग्रेडसम्म यस वडाको तापक्रम रहने गरेको छ । यस वडाको भू- गोलको उचाई अनुसार मनसुनि वायुको प्रभावले करिब २००० मिलिमिटरसम्म वर्षा भएको पाईन्छ ।
२. **न्यानो समशितोष्ण हावापानी:** उक्त हावापानी १२०० मिटर भन्दा माथिको उचाईमा पाईने भएको हुदा यस वडाको वडा नं. २ को माथिल्लो भागमा यस प्रकारको हावापानी पाईन्छ । यस उचाईमा सरदर 5° - 10° सम्म तापक्रम हुने र मनसुनि वायुको प्रभावले करिब २००० मिलिमिटरसम्म वर्षा भएको पाईन्छ ।

भू- उपयोग (Land Use) कूल क्षेत्रफलको ५०६९०५० वर्ग मिटर क्षेत्रफल रहेको जम्मा खेतीका लागि योग्य मानिन्छ, ठाँटी वडाको जमिन । खेती योग्य जमिनको क्षेत्र प्रयाप्त छ । कासागाड सिंचित हुने यस वडाका अधिकांश खेतहरू समयमा नै खेती गर्न योग्य भएता पनि खधान फल्ने योग्य जमिन प्रयाप्त छैन । बलौटे माटोको प्रभावले तातो भन्दा बढी भाग चिसो क्षेत्रले ओगटेको यस वडाको भू- भागमा मकै, कोदो, आलु प्रयाप्त फल्छ ।

वडा नं. ३ को अन्तरसम्बन्ध (Inter Relation): यस वार्ड नं. ३ को अन्तरसम्बन्ध निकटवर्ती वडाहरू जस्तै: ऋषिदह, शोडषा, कुस्कोट, बाजुराको छतारा, तोली, बाह्रविससंग रहेको छ र उपयुक्त वार्ड तथा स्थानहरू यहाँका अन्तरसम्बन्धित, पारस्परिक सहयोगी साभा वन, समान संस्कृति भएका स्थानहरू समेत हुन ।